



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 199/04-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. januára 2005 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Bárányu a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť Margity Cimbalákovéj, bytom K.; Imricha Forraia, bytom G.; Františka Forraia, bytom G. P.; Jána Forraia, bytom K.; Mariána Forraia, bytom K.; Milana Forraia, bytom K.; Slavomíra Forraia, bytom K.; Ľudmily Forraiovej, bytom K.; Márie Forraiovej, bytom K.; Márie Forraiovej, bytom K.; Márie Forraiovej, bytom T. P., Česká republika; Márie Halászovej, bytom K.; Angely Horníkovej, bytom K.; Anny Pásztorovej, K.; Anny Rozmanovej, bytom K., a Margity Tresovej, bytom K., všetci zastúpení advokátom JUDr. J. Č., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 porušil základné právo Margity Cimbalákovéj, Imricha Forraia, Františka Forraia, Jána Forraia, Mariána Forraia, Milana Forraia, Slavomíra Forraia, Ľudmily Forraiovej, Márie Forraiovej

(bytom K.), Márie Forraiovej (bytom K.), Márie Forraiovej (bytom T. P., Česká republika), Márie Halászovej, Angely Horníkovej, Anny Pásztorovej, Anny Rozmanovej a Margity Tresovej, aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. P r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie:

- Margite Cimbal'ákovovej v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Imrichovi Forraiovi v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Františkovi Forraiovi v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Jánovi Forraiovi v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Mariánovi Forraiovi v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Milanovi Forraiovi v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Slavomírovi Forraiovi v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Ľudmile Forraiovej v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Márii Forraiovej (bytom K.) v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Márii Forraiovej (bytom K.) v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Márii Forraiovej (bytom T. P., Česká republika) v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Márii Halászovej v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Angele Horníkovej v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Anne Pásztorovej v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
 - Anne Rozmanovej v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún) a
 - Margite Tresovej v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún),
- ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. P r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia Margite Cimbalákovej, Imrichovi Forraiovi, Františkovi Forraiovi, Jánovi Forraiovi, Mariánovi Forraiovi, Milanovi Forraiovi, Slavomírovi Forraiovi, Ľudmile Forraiovej, Márii Forraiovej (bytom K.), Márii Forraiovej (bytom K.), Márii Forraiovej (bytom T. P., Česká republika), Márii Halászovej, Angele Horníkovej, Anne Pásztorovej, Anne Rozmanovej a Margite Tresovej v sume 104 870 Sk (slovom stoštyritisícosemstosedemdesiat slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť advokátovi JUDr. J. Č., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uzneseniami z 12. novembra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosti Margity Cimbalákovej, bytom K. (I. ÚS 199/04); Imricha Forraia, bytom G. (I. ÚS 200/04); Františka Forraia, bytom G. P. (I. ÚS 201/04); Jána Forraia, bytom K. (I. ÚS 202/04); Mariána Forraia, bytom K. (I. ÚS 203/04); Milana Forraia, bytom K. (I. ÚS 204/04); Slavomíra Forraia, bytom K. (I. ÚS 205/04); Ľudmily Forraiovej, bytom K. (I. ÚS 206/04); Márie Forraiovej, bytom K. (I. ÚS 207/04); Márie Forraiovej, bytom K. (I. ÚS 208/04); Márie Forraiovej, bytom T. P., Česká republika (I. ÚS 209/04); Márie Halászovej, bytom K. (I. ÚS 210/04); Angely Horníkovej, bytom K. (I. ÚS 211/04); Anny Pásztorovej, bytom K. (I. ÚS 212 /04); Anny Rozmanovej, bytom K. (I. ÚS 213/04), a Margity Tresovej, bytom K. (I. ÚS 214/04), (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. J. Č., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97.

2. Veci vedené pod sp. zn. I. ÚS 199/04, sp. zn. I. ÚS 200/04, sp. zn. I. ÚS 201/04, sp. zn. I. ÚS 202/04, sp. zn. I. ÚS 203/04, sp. zn. I. ÚS 204/04, sp. zn. I. ÚS 205/04, sp. zn. I. ÚS 206/04, sp. zn. I. ÚS 207/04, sp. zn. I. ÚS 208/04, sp. zn. I. ÚS 209/04, sp. zn. I. ÚS 210/04, sp. zn. I. ÚS 211/04, sp. zn. I. ÚS 212/04, sp. zn. I. ÚS 213/04 a sp. zn. I. ÚS 214/04 ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 199/04-18 z 12. novembra 2004 spojil na spoločné konanie, ktoré bolo ďalej vedené pod spoločnou sp. zn. I. ÚS 199/04.

3. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia boli uznesením okresného súdu č. k. 29 C 34/97-77 z 8. februára 1999 pripustení do konania na strane žalovaných. Žalobcom v predmetnom spore je mesto Košice, ktoré sa žalobou podanou na okresnom súde 11. februára 1997 domáha určenia vlastníckeho práva (proti 53 žalovaným subjektom). Okresný súd rozsudkom č. k. 29 C 34/97-124 z 8. marca 1999 žalobu („návrh“) zamietol. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 13 Co 364/99-197 z 19. februára 2001 pripustil späťvzatie žaloby proti žalovaným v druhom a piatom rade, zrušil napadnutý rozsudok vo vzťahu k týmto žalovaným a konanie proti nim zastavil. V zostávajúcej časti zrušil prvostupňový rozsudok a v rozsahu zrušenia vrátil vec na ďalšie konanie.

Podľa tvrdenia sťažovateľov po vrátení súdneho spisu z krajského súdu (4. mája 2001) okresný súd ďalej vo veci riadne nekonal a v obdobiach nimi označených (spolu v trvaní viac ako 49 mesiacov) bol nečinný. Vec nebola dosiaľ právoplatne skončená.

Proti postupu okresného súdu podali sťažovatelia 27. augusta 2004 sťažnosť na prietahy v konaní adresovanú predsedovi okresného súdu. Uvedený postup okresného súdu považujú sťažovatelia za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Sťažovatelia okrem vyslovenia porušenia práv podľa označených článkov ústavy a dohovoru a prikázania okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietahov žiadali priznať primerané finančné zadosťučinenie a to Margita Cimbaláková, bytom K., v sume 60 000 Sk; Imrich Forrai, bytom G., v sume 55 000 Sk; František Forrai, bytom G. P.,

v sume 50 000 Sk; Ján Forrai, bytom K., v sume 55 000 Sk; Marián Forrai, bytom K., v sume 50000 Sk; Milan Forrai, bytom K., v sume 45 000 Sk; Slavomír Forrai, bytom K., v sume 55 000 Sk; Ľudmila Forraiová, bytom K., v sume 45 000 Sk; Mária Forraiová, bytom K., v sume 55 000 Sk; Mária Forraiová, bytom K., v sume 45 000 Sk; Mária Forraiová, bytom T. P., Česká republika, v sume 45 000 Sk; Mária Halászová, bytom K., v sume 45 000 Sk; Angela Horníková, bytom K., v sume 60 000 Sk; Anna Pásztorová, K., v sume 50 000 Sk; Anna Rozmanová, bytom K., v sume 50 000 Sk, a Margita Tresová, bytom K., v sume 50 000 Sk.

Svoju žiadosť odôvodnili totožnou argumentáciou: „... obdobie vyše štyroch rokov, počas ktorého prebieha na okresnom súde konanie za mojej účasti v konaní v procesnom postavení odporcu a ktorá doba nepostačovala okresnému súdu na to, aby konanie ukončil právoplatným rozhodnutím, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa vyše 49 mesiacov nachádzam, je ničím neospravedlniteľná a sama osebe je veľmi významným zásahom do môjho základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov. Účastník konania má ústavou zaručené právo na konanie bez zbytočných prieťahov a toto právo okresný súd, ani s ohľadom na svoje subjektívne pomery porušovať nemôže (...).

Vyše štvorročná doba čakania na právoplatné rozhodnutie súdu vo veci, a najmä vyše 41 mesačné čakanie na ďalšie súdne pojednávanie veľmi nepriaznivo vplýva na moje psychické rozpoloženie. Počas vyše štvorročného obdobia trvania konania na okresnom súde v predmetnej veci žijem v pretrvávajúcom pocite a stave neprijemnosti, bezmocnosti, krivdy, úzkosti, poníženosti a neistoty vyplývajúcej z predlžovania súdneho konania (a to aj potom, keď orgán štátnej správy okresného súdu uznal prieťahy v konaní) za situácie, keď mám faktický a právny záujem o nakladanie s nehmuteľnosťou a o jej účelné využitie. Vyše 49 mesiacov trpím pocitmi márnosti a nespravodlivosti sprevádzajúcimi porušovanie môjho základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov uvedomujúc si, že toto porušovanie môjho základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov nie je možné dostatočne vykompenzovať len konštatovaním porušenia môjho základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov, zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (...)

Zároveň žiadali, aby im ústavný súd priznal náhradu trov konania.

5. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 9. decembra 2004 písomne vyjadril okresný súd (Spr. 1654/04) a k tomu vyjadreniu zaujal stanovisko 29. decembra 2004 právny zástupca sťažovateľov.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 157/02, I. ÚS 66/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z písomných vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu sp. zn. 29 C 34/97 ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav predmetného konania:

Návrhom doručeným okresnému súdu 11. februára 1997 (spolu s návrhom na vydanie predbežného opatrenia) sa mesto Košice, zastúpené primátorom mesta, domáhalo určenia vlastníctva ku v návrhu označeným nehnuteľnostiam.

Na pojednávaní konanom 27. februára 1997 bol návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietnutý (uznesenie nadobudlo právoplatnosť 1. apríla 1997).

Na pojednávaní konanom 9. júna 1997 bolo navrhnuté pristúpenie ďalších účastníkov do konania na strane odporcov a pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Dňa 10. júla 1998 bolo vydané uznesenie o pripustení odporcov v 3. až 5. rade do konania.

Uznesením z 8. februára 1999 okresný súd pripustil do konania odporcov v 6. až 53. rade (popri iných aj sťažovateľov, a to pod poradovými číslami 31 až 36, 38 až 44, 46, 48 a 49).

Na pojednávaní konanom 8. marca 1999 bol vyhlásený rozsudok č. k. 29 C 34/97-124, ktorým bol návrh mesta Košice zamietnutý.

Proti rozsudku z 28. apríla 1999 podal navrhovateľ odvolanie.

Dňa 14. júna 1999 podal navrhovateľ návrh na vydanie predbežného opatrenia, ktorý okresný súd 13. júla 1999 zamietol. Proti uzneseniu o zamietnutí návrhu podal navrhovateľ 3. augusta 1999 odvolanie.

Dňa 18. októbra 1999 bol súdny spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaniach.

Dňa 4. mája 2001 bol súdny spis vrátený okresnému súdu spolu s uznesením krajského súdu č. k. 13 Co 364/99-197 z 19. februára 2001, ktorým bol prvostupňový rozsudok zrušený a v rozsahu zrušenia vec vrátená na ďalšie konanie.

Dňa 4. marca 2002 bol daný pokyn na doručenie rozhodnutia krajského súdu účastníkom konania a bola vypracovaná výzva navrhovateľovi na doplnenie jeho návrhu v zmysle zrušujúceho uznesenia krajského súdu.

Doplňujúce podanie navrhovateľa bolo doručené 10. mája 2002 okresnému súdu a 30. júla 2002 bolo zaslané na vyjadrenie odporcom.

Dňa 10. marca 2003 bol určený termín pojednávania na 9. apríl 2003. Pojednávanie bolo pre nemoc konajúcej sudkyne odročené na neurčito.

Z dôvodu nástupu vo veci konajúcej sudkyne na materskú dovolenku (3. november 2003) boli jej nevybavené veci prevedené do súdneho oddelenia inej sudkyne, ktorá 21. októbra 2004 dala pokyn na zisťovanie adries trvalých pobytov tých účastníkov, ktorým sa predchádzajúce zásielky nepodarilo doručiť.

K návrhu na začatie konania pred ústavným súdom sťažovateľa pripojili „*Sťažnosť na postup súdu pre preťahy v konaní*“ z 27. augusta 2004 adresovanú predsedovi okresného súdu a jeho odpoveď č. k. Spr. 23104/04 zo 14. septembra 2004 na túto sťažnosť, v ktorej uviedol:

„... Po prešetrení som zistil, že Vaša sťažnosť je dôvodná.

Po oboznámení sa s predmetným spisom som zistil, že po jeho vrátení Krajským súdom v Košiciach v konaní skutočne vznikli preťahy.

Uvedená situácia bola spôsobená predovšetkým objektívnymi dôvodmi, a to zmenou zákonnej sudkyne v danom konaní po nástupe JUDr. V. K. na materskú dovolenku, ako aj enormnou záťažnosťou oboch zákonných sudkýň.

Konajúca sudkyňa JUDr. J. M. bola s Vašimi sťažnosťami oboznámená a priebežnosť predmetného konania budem sledovať do jeho právoplatného skončenia.“

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 došlo k porušeniu práva sťažovateľov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“, resp. v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení č. k. Spr. 1654/04 z 9. decembra 2004 oznámil, že „... V danej veci som Ústavnému súdu SR zasielal dňa 26. 10. 2004 vyjadrenie k sťažnosti účastníčky M. S. k č. IV. ÚS 300/04. (...)

V prílohe Vám zasielam rovnopis svojho vyjadrenia zo dňa 26. 10. 2004. (...)

V predmetnom vyjadrení (Spr. 1507/04) predseda okresného súdu vykonal chronologický prehľad úkonov súdu v posudzovanej veci a konštatoval, že „... predmetný spor možno hodnotiť ako skutkovo náročný už s ohľadom na jeho predmet a nutnosť vykonať rozsiahle dokazovanie pri potrebe zabezpečenia procesných podmienok pre konanie vo veci vzhľadom na vysoký počet účastníkov daného konania. (...)

- *zo spisu neboli zistené prietahy spôsobené sťažovateľkou.*
- *vzhľadom na vyššie uvedenú chronológiu vo veci vykonaných úkonov je nutné pripustiť, že v danom konaní k určitým prietahom došlo.*
- *posúdenie zbytočnosti vzniknutých prietáhov ponechávam na zváženie ústavnému súdu; z môjho pohľadu by bolo možné prietahy považovať za zbytočné len v tom prípade, ak by na tunajšom súde boli vytvorené také podmienky, ktoré by sudcom*

umožňovali aspoň pri vynaložení maximálneho úsilia, ktoré od nich možno požadovať, konať a rozhodovať vo všetkých pridelených veciach plynulo“.

3. Právny zástupca sťažovateľov v reakcii (z 29. decembra 2004) na toto vyjadrenie okresného súdu o. i. uviedol:

„(...) Nesúhlasím s hodnotením predmetného sporu Okresným súdom Košice II ako skutkovo náročným už s ohľadom na jeho predmet a nutnosť vykonať rozsiahle dokazovanie. Predmetom prebiehajúceho konania sp. zn. 29 C 34/1997 pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Odporcovia sú právnym titulom dedenia zapísaní ako podieloví spoluvlastníci sporných nehnuteľností na listoch vlastníctva v katastri nehnuteľností. Navrhovateľ tvrdí, že sporné nehnuteľnosti boli v minulosti právoplatne vyvlastnené bývalým československým štátom a následným postupom prešli do jeho vlastníctva. Mám za to, že neexistuje taká okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver takej skutkovej (faktickej) zložitosti posudzovanej veci, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť jej doterajší priebeh, no najmä dĺžku konania.

Hoci faktickú zložitost' veci je rozumné predpokladať (vzhľadom na počet a druh nehnuteľností, o ktoré ide, počet účastníkov konania), zodpovedajúcou prípravou samotného pojednávania, ako aj uplatnením § 43 Občianskeho súdneho poriadku táto nemusí predstavovať výraznejšie predĺženie konania. Pre úplnosť dodávam, že takéto konania nie sú ničím neobvyklým v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a predstavujú stabilnú a dosť frekventovanú súčasť rozhodovacej agendy prvostupňových súdov. Mám za to, že skutková zložitost' veci nemohla mať v posudzovanom prípade vplyv na vznik zbytočných prieťahov v konaní. Prejednávaná vec nie je skutkovo náročná.

Ak by Ústavný súd Slovenskej republiky neprijal moje argumenty o tom, že prejednávaná vec nie je skutkovo zložitá, a pripustil určitú možnosť faktickej zložitosti veci, (problémy vyplývajúce z evidencie nehnuteľností a ich identifikácie v súčasnosti), ktorá však, pri dobrej organizácii práce okresného súdu, nemala v konečnom dôsledku spôsobiť doterajšie trvanie konania, ktoré nemožno podľa môjho názoru ospravedlniť.

V krátkosti sa zmienim aj o právnej zložitosti veci. Mám za to, že po právnej stránke nejde o vec komplikovanú a zložitú, a to i s prihliadnutím na to, že vo veci vyslovil názor nariadený súd. Právna zložitost' sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prieťahy

v konaní, zapríčinené nesprávnou organizáciou práce, nedokonalým poznaním obsahu samotnej podstaty veci, odbornou nepripravenosťou na pojednávanie (poznávam, že odvolací Krajský súd v Košiciach v uznesení vytkol súdu prvého stupňa, že si nevyjasnil, čo je vlastne predmetom konania), neodborným využitím času určeného na pojednávanie, neodborným vedením jednotlivých pojednávaní a nariadovaním dokazovania bez náležitého zistenia procesne významných skutočností pre toto dokazovanie.

Čo sa týka chronológie procesných úkonov, uvedených vo vyjadrení okresného súdu, v zásade sa s nimi stotožňujem.

Ak niektorí z odporcov zomreli skôr, ako sa konanie právoplatne skončilo alebo sa dodatočne zistí, že niektorí z odporcov nie sú v konaní pasívne legitimovaní, súd postupuje zo zákona podľa § 96, resp. § 107 OSP. K tomuto nemám čo dodať.

Mám za to, že zistené zbytočné prieťahy v napádanom konaní neboli spôsobené ani jedným z mojich šestnástich mandantov(...).

Okresný súd vzhľadom na vyššie uvedenú chronológiu vo veci vykonaných úkonov priznal určité prieťahy v danom konaní, tvrdím však, že došlo k zbytočným prieťahom.

Nesúhlasím a nemôžem akceptovať vyjadrenie predsedu okresného súdu, že z jeho pohľadu by bolo možné prieťahy považovať za zbytočné len v tom prípade, ak by na tunajšom súde boli vytvorené také podmienky, ktoré by sudcom umožňovali aspoň pri vynaložení maximálneho úsilia, ktoré možno od nich požadovať, konať a rozhodovať vo všetkých pridelených veciach plynulo. V tejto súvislosti chcem upozorniť na to, že predseda okresného súdu vo svojich odpovediach na sťažnosti všetkých sťažovateľov uvádzal, že vzniknuté prieťahy v konaní boli spôsobené predovšetkým objektívnymi dôvodmi, a to zmenou zákonnej sudkyne v danom konaní po nástupe JUDr. V. K., ktorá vo veci konala, na materskú dovolenku, ako aj enormnou zaťaženosťou oboch vo veci konajúcich sudkýň.

Týmito argumentmi okresného súdu nie je možné odôvodniť a ospravedlniť zbytočné prieťahy v konaní. (...)

Nakoniec poznávam, že napádané konanie pred okresným súdom trvá ako také od februára 1997, čo možno už len na základe tejto skutočnosti považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy Slovenskej republiky. Takáto zdĺhavosť konania totiž v princípe predlžuje stav právnej neistoty dotknutých osôb do tej miery, že sa ich právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate.

Slovenská republika je podľa ústavy právnym štátom, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasť okrem iných stelesnené také princípy, ako sú spravodlivosť a právna istota. Sťažovatelia žijú nie vlastným pričinením v permanentnom stave právnej neistoty od mesiaca február 1999 dodnes. (...)“

4. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra ESLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

4.1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie (rozhodovanie o návrhu na určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam), ktoré sa začalo 11. februára 1997, teda pred viac ako siedmimi rokmi, a nie je k dnešnému dňu právoplatne skončené.

4.2. Rozhodovanie o návrhu na určenie vlastníctva (vzhľadom k existujúcej právnej úprave a skutočnosti, že ide o súčasť štandardnej rozhodovacej agendy okresných súdov) nepovažuje ústavný súd za právne náročné.

Pri hodnotení faktickej zložitosti veci ústavný súd čiastočne akceptoval stanovisko okresného súdu kvalifikujúce posudzovaný spor ako „skutkovo náročný“, a to najmä vo vzťahu k zabezpečeniu identifikácie predmetu sporu a určeniu (upresneniu) okruhu

účastníkov konania, zisťovanie ktorých ovplyvnilo síce doterajšiu dĺžku konania, no nie je okolnosťou ospravedlňujúcou stav právnej neistoty (ako dôsledku uvedeného postupu okresného súdu v posudzovanom konaní), v ktorej sa sťažovatelia nachádzajú od svojho vstupu do konania (8. február 1999) dosiaľ.

Procesné aktivity navrhovateľa (návrhy na vydanie predbežného opatrenia, návrhy na rozšírenie účastníkov konania, opravné prostriedky proti rozhodnutiam súdu, rozšírenie a doplnenie návrhu, čiastočné späťvzatie návrhu) mali tiež vplyv na dĺžku konania, no rozhodovanie, resp. konanie v nich nemožno pripísať na vrub postupu okresného súdu, ktorého dôsledkom by mali byť zbytočné prieťahy v konaní.

4.3. V správaní sťažovateľov nezistil ústavný súd také skutočnosti, ktorých dôsledkom by bolo konštatovanie ich vplyvu na vznik zbytočných prieťahov v posudzovanom konaní.

4.4. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej občianskoprávnej veci, pričom zbytočné prieťahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu (činnosť okresného súdu hodnotil iba od obdobia, keď sa sťažovatelia stali účastníkmi konania).

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval zbytočné prieťahy v období od 4. mája 2001 (vrátane súdneho spisu späť okresnému súdu) do 4. marca 2002 (výzva pre navrhovateľa), t. j. v trvaní desiatich mesiacov, v období od 9. apríla 2003 (termín neuskutočneného pojednávania) do 21. októbra 2004 (pokyn na zisťovanie adries pobytu účastníkov), t. j. v trvaní vyše osemnástich mesiacov, spolu v trvaní vyše 28 mesiacov, t. j. vyše dvoch rokov a 4 mesiacov, keď bol okresný súd nečinný.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v personálnych problémoch a v neúmernom pracovnom zaťažení sudcov ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí,

v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

4.5. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

6.1. Sťažovatelia žiadali priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške a z dôvodov uvedených v bode 4 I. časti odôvodnenia nálezu.

6.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľov. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov (pozri body 4. 1 až 4. 4 tejto časti) považuje za primerané vo výške 20 000 Sk pre každého z nich.

6.3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Úspešným sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a príprava zastupovania, spísanie sťažnosti 18. októbra 2004 a stanovisko z 29. decembra 2004 k vyjadreniu okresného súdu. Sťažovatelia si nárokovali náhradu trov konania vo výške 12 967 Sk na jedného účastníka, teda spolu vo výške 207 472 Sk.

Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 534 Sk za jeden úkon. Za prvé dva úkony patrí sťažovateľom odmena v plnej výške, t. j. 9 068 Sk, po zaokrúhlení (§ 25 vyhlášky) 9 070 Sk. Po pripočítaní režijného paušálu (136 Sk za jeden úkon v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) za dva úkony 272 Sk predstavuje náhrada trov konania za jedného účastníka 9 342 Sk, t. j. spolu za 16 sťažovateľov 149 472 Sk. Za tretí úkon právnej pomoci (po spojení vecí) patrí jednému sťažovateľovi odmena (po krátení o 20 % podľa § 17 ods. 2 vyhlášky) vo výške 3 627 Sk, po zaokrúhlení 3 630 Sk, spolu s režijným paušálom (136 Sk) vo výške 3 766 Sk, teda pre 16 sťažovateľov prináleží náhrada trov konania vo výške 60 256 Sk. Vzhľadom na uvedené za právne zastúpenie sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom vznikol nárok vo výške 209 728 Sk.

Ústavný súd však vzhľadom na okolnosti danej veci a v súlade so zásadou primeranosti priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia iba vo výške rovnajúcej sa polovici vzniknutého nároku, t. j. v sume 104 870 Sk.

Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2005